

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

III. Gallis,

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

biris Phrygia montibus, quod tradit Apollonii Scholiastes, vel potius Scholiaste; (erudita hæc enim & optima Scholia, Tarrhæi, Lucilli, Sophoclei, & Theonis, doctissimorum Grammaticorum esse docet Aristophanis Scholiastes:) sed è Phœnicia. Berytini enim cultos fuisse discimus ex Sanchoniathone, & Damascio. Unum autem è Cabiris fuisse Bacchum prodit idem Scholiastes Apollonii, unum quoque ex illis fuisse Mercurium asseverat ex Dionysodoro. Horum vero fratrem fuisse Æsculapium narrant Philo Byblius ex Sanchoniathone & Damascius apud Photium. Atqui Serapidem, Bacchum, Mercurium, & Æsculapium, unius Mosis simulacra fuisse partim jam viciniam, partim infra vincemus. Itaque mera Mosis mysteria in Cabirorum mysteriis delitescere credendum est. Recepta autem ea fuerunt, & in Imbro, ut ex Stephano & Eustathio docuimus; & in Lemno, ut habet Hesychius; & in Samo-thrace, quæ Thraciæ insula sunt, ut Veteres testantur: Delata fuisse & ad Thyr-rhenos à Cabiris ipsis fratribus scribit Clemens Alexandrinus. Delata & ab Æneæ in Italiam fuisse colligitur ex ejus narratione apud Virgilium:

Ferox exul in altum

Cum sociis, natoque, Penatibus, & Magnis Dis.

Magni Dii sunt Dii Cabiri, hoc est כבירי, sic dicti à כבר, quod Ebraice & Arabicè significat, *magnus fuit, potens fuit.* Unde in Augurum libris *Dioi Potes* appellabantur, *Dei Suuari* in Samothrace, ut est apud Varronem. Pervenisse ea & ad insulam usque Britannia finitimam tradit Artemidorus. Quin & Samothracen ipsam, prius Leucosiam, deinde à Sao Mercurii & Rhene filio Samum fuisse dictam docuit Aristoteles in Samothracen Republica, ut legitur apud Apollonii Scholiasten. Ubi & Mosem denuo in Mercurio agnoscis. Et vero cum Josaphatus & Ochozias, hic Israël rex, ille Juda, inita simul societate commercia subinde cum Thracibus & Ponti accolis agitaverint, ut refert Josephus, vel inde Mosem & Amramum noscere potuerunt. Verum igitur est, quod probandum susceperam, Mosis famam, & cultum ad Thracæ quoque penetrasse.

II. De Germanis illustre est Taciti testimonium, quo præcipuos in illis honores Mercurium occupasse docet. Tum addit: *Pars Suevorum & Isidi sacrificat. Unde causa & origo peregrino sacro, parum comperi, nisi quod signum ipsum in modum Liburnæ figuratum docet advectam religionem.* Unde vero advectam? nempe ex Ægypto ubi Isis colebatur, per Euxinum Pontum, atque inde per Danubium in Suevos, & ex illis in reliquam porro Germaniam. Certe ad fontes Danubii penetrasse Ægyptios Osiride duce testatur Diodorus; Herodorus vero duce Sefostri Scythas & Thracæ subegisse, in eorum regionibus trophæa statuisse, pervenisse ad Phasim, & in Colchide partem exercitus reliquisse; at Eustathius Osirim aratri usum docuisse Tauros Scythicam gentem. Alio postea nomine Germanos appellasse Mercurium observat Paulus Diaconus, & Wodan, seu Gwōdan dixisse. Id autem ex Mosis doctrina habuerunt, quod non ex Dei magnitudine esse censerent, in ullam cum humani oris speciem assimilari. Auctor idem qui superiorum Tacitus.

III. Ex Germania videtur in Galliam demum transisse idem cultus Mercurii. Gallos eadem de Mercurio ac Græcos sensisse perhibet Cæsar: *Deum, inquit, maxime Mercurium colunt: hujus sunt plurima simulacra; hunc omnium inventorem artium ferunt; hunc viarum atque itinerum ducem; hunc ad questus pecunie, mercaturæque habere vim maximam arbitrantur.* Ad utrosque autem, Gallos dico & Germanos, Theuthi quoque appellatio penetravit, unde & hi Theutoni dicti, & plurimi ex iis sibi hinc nomina fecerunt, velut Theuta nobilis illa Illyriorum regina, Theodobaldus, Theodomannus, Theocebalus, Theodebertus. Scio Aventinum nominum illorum originem repetere à *Dieths*, vocabulo antiquo linguæ Germanicæ, quod *divitias, officium, & facinora præclara* significat; Grotium vero à *Theud*, quod *populum sonat*; sed verisimilior est originatio nostra, & doctorum virorum suffragiis comprobata. Dani, & ad Septentrionem posite gentes Germanicæ propaginis, *Tiis* Mercurium appellabant, Angli *Tevés*. Testes Monumenta Danica Wormii. Galli vero Teutaten supremum Deum venerabantur, & sanguine humano placabant. Nomen fortasse compositum ex *Theuth* & *Taihb*. *Taihb* Armorica lingua & Britannica veteri, quæ valde affines sunt, & prope eadem, & quarum utramque à veteri Gallica manasse eruditi sciunt, *viam* significat. Ita ut *Theuth taihb*, sive *Teutates*, idem sonet ac *Deus via*, sive *crōd*, quod unum esse diximus ex cognomentis Mercurii. Hoc nominis etymon debemus Camdeno. Accessere id quoque possumus ex vocibus *Theuth* & *Tat*, quæ postrema dictio patrem notat eadem Celtica veteri lingua, ac si *Mercurium patrem* dixisses, ut Romani dixerunt *Diespiter*, sive *Juppiter*, & *Marspiter*. Insigne præterea Ægyptiacæ religionis ad Germanos & Gallos propagatæ monumentum, è sepulcro Childerici Francorum Regis

Dion. Perieg.
Apoll. Sch. libr.
1. Argon.
Aristoph. schol.
Nubib.
Sanchon. apud
Euseb. libr. 1.
Præp. Evang.
Damasc. apud
Pfor. Cod. 242.
Apollon. Schol.
libr. 1. Arg.
Euseb. Præp.
libr. 1.
Hesych. in Kæ-
Cesop.
Clem. Alex.
Paræn.
Virg. 3. Æh.

Varr. de R. R.
libr. 4.
Artemid. apud
Strab. libr. 4.
Apoll. Schol.
Argon. libr. 1.

Joseph. Antiq.
libr. 9. cap. 7.

Germanis,
Tacit. De mor.
Germ.

Diod. libr. 1.
Herod. libr. 2.
cap. 101.
Eustath. in
Dion. Per.
Paul. Disc. De
gest. Long.
libr. 1. cap. 9.
Tacit. De mor.
Germ.

Gallis,
Cæf. De bell.
Gall. libr. 6.

Avent. No-
menc. præfix.
Ahn. Boior.
Grot. in Hist.
Goth.

Worm. Mo-
nunt. Danic.
libr. 1. cap. 4.

Camd. Brit.
P. 13.

Tornaci effossum ante aliquot annos, hodie visitur in Bibliotheca Regia: bubulum nempe caput auro effictum, Solis imagine in fronte notatum. Hæc erat scilicet Apis Ægyptiorum Dei effigies, cui Solis symbolum inerat, ut Macrobius docet. Et ne quis Apim esse nesciret, adjectæ fuerant apes aureæ plusquam trecentæ, ut ex harum nomine nomen illius intelligeretur. Nam cum ex putrefactis bouum visceribus nasci apes magno consensu Veteres tradiderint, patrium illis nomen fuisse inditum mihi verisimile fit; & quoniam ex Api, qui bos est, ortæ sunt, Apes esse dictas, & quasi patronymicum nomen tulisse. Quod vocis hujus etymon longe probabilius est, iis omnibus quæ adhuc allata sunt. Bouum autem capita ab Ægyptiis esse culta docet Octavius apud Minutium Felicem. Indi etiam, qui bovis cultum acceperunt ab Ægyptiis, & ad hanc diem retinuerunt, capita bubula vexillis suis appingunt. Quinetiam simulacrum illud aureum ab Aarone conflatum, ab Israëlitis adoratum, non vitulum, sed vituli caput fuisse sanctorum Patrum plerique affirmarunt; Tertullianus, Lactantius, Optatus, Hieronymus, alii. Atqui ritum hunc ab Ægyptiis sumserant Ebræi, & id agebant quod agentes eos viderant, bubulum nempe caput colentes. Sed & traditum est à Plutarcho Cimbrorum, qui Celtsocythæ erant, cum Italiam infestis armis adorarentur, taurum æneum, Ægyptiicæ haud dubie originis Deum, sic tanquam præsens nomen circumtulisse, per eumque, si quando res posceret, jurasse; atque eum tandem, profligato Barbarorum exercitu, in Lutatii Catuli Imperatoris domum, quasi victoriæ primitias, fuisse illatum. Notabo & id obiter, vocem quoque Theuth usurpassè Græcos, & in *θεός* recoxisse: plerisque enim Græcorum Deos ex Ægypto esse allatos scire licet ex Diodoro, & ex iis quæ diximus. Ex *θεός* autem Græco, prodiit Latinum *Deus*.

IV. De Britannis vero nihil est cur dubitemus affirmare receptum fuisse inter eos cultum Mercurii, cum Gallorum sacra apud eos fuisse deprehensa Tacitus testatur, & pluribus demonstrari possit. Liberi etiam Patris cultum, ac ceremonias apud Amnitas Britannicam gentem, magno apparatu celebratas fuisse tradit Dionysius Periegetes. Liber autem, Moses ipse est. Samothracum quoque mysteria, in quibus delitescit Moses, in insulam Britannicæ proximam trajecisse narrat Artemidorus apud Strabonem, ut dixi.

V. Nec sum animi dubius Gallis in Teutate colendo, sicut in aliis plerisque Hispanos consensisse: non quod prope Carthaginem Novam tumulus extiterit, qui Mercurii Teutatis diceretur, ut vulgo creditur: sed quod apud Livium, qui rei hujus auctor jaçtatur, mentionem tantum fieri *tumuli Mercurij* fidem faciat emendatissima Gronovii editio; & quod magno numero Celta confluerint in Hispanias, illucque mores suos ac religionem intulerint, sedibusque in ea positis Celuberi dicti fuerint.

VI. Observatione quoque dignum existimo, quod nonnullis fortasse leve videbitur, Mexicanos Deum lingua sua *Teutl* appellare: unde factum nomen *Teutlille*. A Theuth Ægyptio venisse dictionem hanc affirmare vix ausim, vereor enim hominum judicia. Sed tamen notum est quid de vasta illa & uberrima Atlantici maris insula, multorum dierum navigatione à Gadibus distita, à Pœnis reperta, & magna cautione celata scripserint Diodorus, & Auctor Mirabilium quæ Aristoteli adscribuntur. Hoc si sit, uti esse fertur, ex Taauto Phœnicum, à quibus ortum & religionem Carthago habuit, & ex Theuth Ægyptiorum prodiisse *Teutl* Mexicanorum; & ex horrendis illis Phœnicum & Carthaginensium sacrificiis, quibus homines immolabantur, extitisse similia illa Mexicanorum, aliorumque Novi Orbis incolarum, vehemens suspicio est. De Americanorum originibus, totis jam voluminibus ventilata est & excussa quæstio. Mihi quidem semper verisimile visum est, sive præscorum Phœnicum, sive Carthaginensium naves freto Gaditano digressas, sive alias ex Europæ & Africa oris ad occasum devexas solutas, Austrum versus processisse; quo sæpissime illas commeasse ex antiquis historiis satis constat: cum autem pervenisissent intra Tropicos, & ventos illic secundos ab ortu in occasum perpetuo flantes, & mare eodem cursu incitatum nactæ essent, sese mari & vento permisisse, & in Americam expedita & commoda navigatione appulisse; ac invitatas postmodum ubertate terræ, sedes illic fixisse: cum præsertim difficilior esset regressus; nam venti in ortum ferentes ab occasu, circa septimum tantum ac vicesimum ab Æquinoctiali gradum petendi erant; illic enim fere flant: quanquam extra Tropicos magna est ventorum inconstantia. Nullam itaque itineris sui noticiam Antiquo Orbi, unde venerant, dare potuerunt; vel si forte dederunt, temporum deinde lapsu, aut casu aliquo, aut hominum negligentia commercium omnino intercidit. Quemadmodum florens olim Norvegos inter & præscos Groenlandos societates, & ratio negotiorum, gravissima demum pestilentia ita soluta est, ut ejus etiam oblitterata sint vestigia. Sententiam nostram apprime confirmat tradita à laudatis scriptoribus, Francisco Lopezio à Gomara, Josepho Acoſta, & Garcilasso à Vega opi-

Tertull. adv. Jud. cap. 1.
Lactant. libr. 4. cap. 10.
Opt. Mil. l. 3.
Hier. in Ose. 4.
Plutarch. in Marcio.

Diod. libr. 1.

Britannias Tacit. in Vit. Agric.

Strab. libr. 4.

Hispanias;

& ipsis etiam Americanis.

Diod. libr. 5.

Gomar. Hist.